

ΑΪΜΕ ΝΤΙΟΥΜΠΟΥΚ ΝΤΕ ΡΙΒΕΡΥ ΜΙΑ ΚΡΕΟΛΗ ΓΑΛΛΙΔΑ ΒΑΛΙΝΤΕ ΣΟΥΛΤΑΝΑ

Γράφει ο Θωμάς Γαβρηλίδης

(Αφιέρωμα στα γενέθλια της Νάουσας: 9 Αυγούστου)

Η νεοχτισμένη Νάουσα (πιθανή ημερομηνία επανίδρυσης 9 Αυγούστου 1460) όπως είναι φυσικό, αρχικά ήταν ένας μικρός οικισμός Χριστιανών Ελλήνων μέσα στο τιμάρι του Τούρκου Μπέη Χατζή Αχμέτ Εβρενόζογλου, λίγο πιο πέρα απ' το κιάσκι, όπου βρισκόταν ο τεκές (το μοναστήρι) τους μωαμεθανού Σείχη Ιλαχή, ο οποίος είχε αναλάβει τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών του τιμαριούχου, που προαναφέρθηκε και μαζί μ' αυτήν και την επίβλεψη του ανασυνοικισμού της ξαναχτιζόμενης πόλης.

Όταν στα 1490-1491 πέθανε στον τεκέ του στο κιάσκι της Νάουσας ο Σείχης Ιλαχή, ο γνωστός στις παραδόσεις Πλαταρίδη - Αωνύμου - Φιλίππιδη ως Σιάχης Λιάνης ή Σεχ Λεαής, σύμφωνα με την παράδοση του Αωνύμου Ναουσαίου, ο οποίος συνέγραψε τον 19ο αιώνα το "Ιστορικό Νιάουσας", η Νάουσα είχε μόνο έντεκα (11) σπίτια, πενήνταπέντε δηλαδή κατοίκους περίπου και τα έσοδα του τιμαριούχου από αυτήν προφανώς δεν ήταν ακόμη αξιόλογα. Πάντως, όπως συμπεραίνεται, μετά το θάνατο του Σείχη Ιλαχή και τη μεταφορά των λειψάνων του από τον τεκέ του σε τζαμί - μασωλείο των Γιαννιτών, το οποίο χτίστηκε προς τιμήν του, η Νάουσα έγινε βακούφι (αφιέρωμα) αυτού του τζαμιού - μασωλείου και οι φόροι της πήγαιναν στο ταμείο λειτουργίας και συντήρησης αυτού του ιδρύματος του Χατζή Αχμέτ Εβρενόζογλου Μπέη.

Όταν το 1668 πέρασε από τη Νάουσα ο Τούρκος περιηγητής και συγγραφέας, ο Εβλιγιά Τσε-

λεμπί, αυτή ήταν μια κωμόπολη των πέντε χιλιάδων περίπου κατοίκων (χιλίων σπιτιών) και ως βακούφι του Εβρενός τη διοικούσε ένας Επίτροπος Βακουφίου (μουτεβελής - mutevelli)

Ο Εβλιγιά Τσελεμπί δε γράφει τίποτε σχετικά με την προστασία της Νάουσας από τη Βαλιντέ σουλτάνα της εποχής του, αλλά ούτε και από τα Αρχεία του Ιεροδικείου Βεροίας αντλούμε άμεσα κάποια σχετική πληροφορία, ενώ από την αναφορά σ' αυτά της παρουσίας στην πόλη βοεβόδα γύρω στα 1705 (αρχές 18ου αιώνα) συμπεραίνουμε ότι η Νάουσα είχε γίνει πιο προσοδοφόρα και είχε αναβαθμιστεί σε "αυτοκρατορικό κληροδότημα", δηλαδή σε σουλτανικό χάσι.

ΕΝΑΣ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗΣ ΜΠΟΣΤΑΝΤΗΣ ΠΡΑΚΤΟΡΑΣ ΤΗΣ ΣΟΥΛΤΑΝΑΣ

Η πρώτη ως τώρα γνωστή μαρτυρία, ότι η Νάουσα ήταν "αυτοκρατορικό κληροδότημα" και κατοικούσε σ' αυτήν ένας βοεβόδας, του σώματος των μποσταντζήδων της Σταμπούλ (Κωνσταντινούπολης), ένας δηλαδή σταμποουλής Μποσταντζής, που ήταν "πράκτορας της σουλτάνας" και "δουλειά του ήταν να μαζεύει τος φόρους από την πόλη και την περιοχή..." βρίσκεται στο έργο του Αγγλου περιηγητή Leake "Περιήγηση στη Βόρεια Ελλάδα", ο οποίος ήρθε στη Νάουσα στα 1806.

Από τη μαρτυρία αυτή του Ληκ συμπεραίνουμε ότι η Νάουσα δεν ήταν αποκλειστικά χάσι που δινόταν μόνο στην εκάστοτε βαλιντέ σουλτάνα

(σουλτανομάνα) αλλά μπορούσε να δοθεί και σε κάποια άλλη σουλτάνα (π.χ. την αδελφή του σουλτάνου), όπως ίσως συνέβαινε το 1806, όταν στο σουλτανικό θρόνο βρισκόταν ο Σελίμ ο Γ' (1789 - 1807) ο πρωτοξάδερφος του μεθεπόμενου σουλτάνου Μαχμούτ Β', οποίος διαδέχτηκε τον αδελφό του Μουσταφά Δ' (1807 - 1808).

Από τον Δημήτριο Πλαταρίδη (Ιστορία της πόλεως Ναούσης Ε. Στουγιαννάκη σελ. 59) πληροφορούμαστε ότι η μητέρα (βασιλομήτωρ) του σουλτάνου Μαχμούτ Β' (1808 - 1839) αποκαλούσε τη Νάουσα "ροδώνα της" (Γκιουλ - μπαχτσέ) και όταν έμαθε (το 1822) ότι ο Αβδούλ Λουμπούτ πασάς κατέστρεψε τη Νάουσα, επειδή επαναστάτησε, όρμησε πάνω στο θυμό της να πνίξει (!) το σουλτάνο γιο της, ο οποίος για να την ησυχάσει φαίνεται ότι προσποιήθηκε ότι δεν ήξερε πως έγινε το κακό, ενώ είχε στείλει φερμάνι με εντολή την ολοκληρωτική καταστροφή της "*καταραμένης εστίας των κακόβουλων και βδελυρών απίστων (Ναουσαίων)*".

ΑΪΜΕ ΝΤΙΟΥΜΠΟΥΚ ΝΤΕ ΡΙΒΕΡΥ

Επειτα από μια σύντομη έρευνα που κάναμε, νομίζουμε ότι αξίζει τον κόπο να πούμε δυο λόγια και γι' αυτήν την περιβόητη βαλιντέ σουλτάνα, που από τη μεγάλη της θλίψη για την καταστροφή "του ροδώνα της", κόντεψε να πνίξει το σουλτάνο γιο της...

Όπως είναι γνωστό ο Μαχμούτ Β' ήταν γιος του σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ Α' (1774 - 1788), ο οποίος διέθετε πλουσιότατο χαρέμι, το οποίο φρόντιζαν κάθε τόσο να το τροφοδοτούν οι πιστοί του υπήκοοι, όπως π.χ. ο Μπέης του Αλγερίου. Αυτός (ο Μπέης του Αλγερίου) αγόρασε από αλγερινούς πειρατές την όμορφη Γαλλίδα Κρεολή (μυγάδα) Αϊμέ Ντιουμπούκ ντε Ριβερύ και την έστειλε ως δώρο στον Αβδούλ Χαμίτ Α'.

Η Αϊμέ, που καταγόταν από τη Μαρτινίκα, είχε πάει στη Γαλλία για σπουδές και όταν επέστρεψε με πλοίο στην πατρίδα της έπεσε στα χέρια πειρατών, πουλήθηκε ως σκλάβο, αλλά η μοίρα της της επιφύλαξε την τύχη να γίνει η ευνοούμενη

σύζυγος του Αβδούλ Χαμίτ Α', η μητέρα του Μαχμούτ Β' και η γιαγιά του Αβδούλ Μετζίτ (1830 - 1861).

Αν βέβαια η σουλτανομάνα Αϊμέ Ντιουμπούκ ντε Ριβερύ, η Γαλλίδα κρεολή από το μακρινό νησί της Μαρτινίκας, έχασε την ψυχραιμία της, όταν έμαθε για την ολοκληρωτική καταστροφή του χασιού της, της Νάουσας, το 1822, επειδή την αγαπούσε και τη θεωρούσε "ροδώνα της" ή επειδή αυτή ήταν μια πλούσια πηγή γροσίων, ένας σπουδαίος "χρυσό - βολώνας!", αυτό για να ξεκαθαριστεί απαιτείται μεγαλύτερη έρευνα. Γιατί, ενώ από τις γνωστές ως τώρα ιστορικές πηγές αλλά και τις παραδόσεις η Νάουσα είναι γνωστή για τα αμπέλια της και τα περίφημα κρασιά της, όπως και για τα όπλα και τα έργα των αργυροχρυσόχων της κ.λ.π., δεν είναι το ίδιο, προφανώς, γνωστή για τους ροδώνες της, όσο ήταν, οπωσδήποτε, η πρόγονός της, η αρχαία θρυλική Μίεζα, στην περιοχή της οποίας, στις πλαγιές του Βερμίου υπήρχαν οι κήποι του Βασιλιά Μίδα του γιου του Γόρδιου με τα περίφημα εξηκοντάφυλλα ρόδα...

Όμως το πρόβλημα, αν οι εκάστοτε βαλιντέ σουλτάνες, όσες έτυχε να έχουν τη Νάουσα ως χάσι τους, δεν ενδιαφέρονταν μόνο για τα άφθονα άσπρα ή γρόσια, που έπαιρναν από αυτήν, αλλά φρόντιζαν και για την προστασία της και την προκοπή της, επειδή δεν είναι εύκολο, πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ξεχωριστής έρευνας, η οποία μπορεί να βοηθήσει στη λύση κάποιων παρεξηγήσεων όπως ίσως είναι αυτή, που πρέπει να έχει σχέση με την παρουσία στη Νάουσα ενός βοεβόδα, αντιπροσώπου της βαλιντέ σουλτάνας από το σώμα των μποσταντζήδων (= κηπουρών - φυλάκων) των ανακτόρων της Κωνσταντινούπολης, και τον μύθο (;) ότι η Νάουσα ήταν "ροδώνας" (γκιουλ μπαξές) της βαλιντέ σουλτάνας...

Γιατί, αν τα όσα λέγονται για το ότι η Νάουσα ήταν "ροδώνας" της Αϊμέ Ντιουμπούκ ντε Ριβερύ οφείλονται σε παρεξήγηση της προσωνυμίας "σταμπούλης μποσταντζής" του βοεβόδα, αντιπροσώπου - εισπράκτορα της βαλιντέ σουλτάνας, είναι πια καιρός να πάψουν να λέγονται...